

ÖZET

MEVSİMLİK TARIM İŞÇİLERİNİN ORTAOKUL ÇAĞINDAKİ ÇOCUKLARININ EĞİTİM SORUNLARININ SOSYOLOJİK OLARAK İNCELENMESİ

Gönül TABCU

Sosyoloji Anabilim Dalı

Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Şubat 2015

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Murat Şakir CEYHAN

Mevsimlik tarım işçiliği, Türkiye’de özellikle Güneydoğu Anadolu Bölgesi’nde kırsal kesimde yaşayan topraksız ailelerin ya da şehirlerde ikamet eden sosyo-ekonomik düzeyi düşük ailelerin geçim kaynağı olarak tercih ettiği çalışma biçimlerinden birisidir. Araştırma alanımız olan Adıyaman ilinde de özellikle belli çevrelerde yaşayan ailelerin mevsimlik tarım işçiliği yaptıkları ve çalışma dönemlerinde çocukları ile birlikte göç ettikleri bilinmektedir. Araştırmamızın amacı mevsimlik tarım işçiliğinin ortaokul çağındaki çocukların başta eğitimleri olmak üzere fiziksel, ruhsal ve sosyal gelişimleri üzerindeki etkisini ortaya koymaktır.

Adıyaman’da birçok mevsimlik tarım işçisi aile yaşamakta ve bu ailelerin yoğun olarak yaşadığı yerlerde mevsimlik işler döneminde çocukların eğitimi aksamaktadır. Çünkü mevsimlik tarım işlerinin önemli bir bölümü okulların açık olduğu sonbahar ve ilkbahar dönemlerine rastlamaktadır. Buna rağmen, bu durum bilimsel bir araştırmaya konu olmamıştır. Adıyaman İl Milli Eğitim Müdürlüğü ile yapılan görüşme sonucunda yetkililerce yapılan açıklamada, bazı okullarda aileleri ile birlikte mevsimlik tarım işlerinde çalışmak amacıyla il dışına göç eden öğrencilerin bulunduğu; ancak bunların durumu ile ilgili ellerinde herhangi bir çalışma veya istatistiksel veri bulunmadığı ifade edilmiştir. İl Milli Eğitim Müdürlüğü’nün yönlendirmesi ve Adıyaman merkezde bulunan bütün ortaokulların idari birimleri ile yapılan görüşmeler sonucunda mevsimlik tarım işçiliğinin okulun eğitim öğretim ortamını etkileme açısından belli okullarda yoğunluk kazandığı tespit edilmiştir. Bu doğrultuda Adıyaman Merkez Osman Gazi Ortaokulu, Orhan Gazi Ortaokulu, 23 Nisan Ortaokulu, Zeynep Turgut Ortaokulu, Malazgirt Ortaokulu ve Mimar Sinan Ortaokulu araştırmamızın çalışma alanı olarak seçilmiştir.

Çalışmamızda 600 öğrenciye anket ve 60 öğretmene de değerlendirme ölçeği uygulanmıştır. Veriler SPSS programıyla tablollaştırılarak yorumlanmıştır. Araştırmamızda mevsimlik tarım işçisi ortaokul öğrencilerinin kendileri ve aile bireyleri, genel olarak aile yapıları hakkında sorular sorularak mevsimlik tarım işçisi aile profili ortaya konmaya çalışılmıştır. Öğrencilere mevsimlik tarım işçiliğiyle ilgili yöneltilen sorularla işçiliğin her aşamada ne şekilde gerçekleştiği, işçilerin çalışma ve yaşam koşulları ile öğrencilerin bu çalışma biçimine nasıl baktıkları sorgulanmıştır. Ayrıca bu öğrencilerin okul hayatları, başarıları, arkadaşlık ilişkileri ve gelecekleriyle ilgili bilgi edinmek için öğretmenlere uygulanan değerlendirme ölçeği sonuçları kullanılmıştır.

Mevcut araştırma, temelde betimsel bir çalışma olduğundan betimsel istatistikler (descriptive statistics) kullanılmıştır. 600 öğrenciye uygulanan anket sonuçları sıklık ve yüzde oranları tablollaştırılarak yorumlanmıştır. Öğretmenlere 21 soruluk bir değerlendirme ölçeği uygulanmıştır. Likert Tipi dereceleme esasına göre düzenlenmiş bu sorularda, öğretmenler her bir soru için “Hiç, Nadiren, Bazen, Sık Sık, Her zaman” seçeneklerinden birini işaretlemişlerdir.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgular, mevsimlik tarım işçiliğinin genellikle kalabalık ve sosyal güvencesi olmayan aileler tarafından seçildiğini ortaya koymuştur. Bu ailelerde ortaokul çağındaki çocukların da genellikle yaz tatillerinde ve kimi zaman da okulun açık bulunduğu dönemlerde mevsimlik tarım işlerinde çalıştıkları ve bu durumun da okul başarılarını olumsuz etkilediği görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Mevsimlik Tarım İşçiliği, Çalışan Çocuklar, Ortaokul Öğrencileri, Eğitimde başarı.